

اهمیت و فضیلت دعا در گشایش و وسعت رزق و روزی

از منظر قرآن و روایات

استاد راهنما:

نرگس رشیدی راوندی

گردآورندگان:

معصومه افشار

فرشته پاک بین

فاطمه پاک بین

اکرم شعبانی

مرکز مدیریت حوزه های علمیه

حوزه علمیه فاطمه المعصومه دلیجان

آذرماه ۱۳۹۷

موضوع تحقیق حاضر تاثیر دعا در رزق و روزی است که به هدف آشنایی بیشتر جوانان با این سبب معنوی و آثار شگفت انگیز آن بر رزق به رشته تحریر در آمده است. این تحقیق در سه فصل تنظیم گردیده که در فصل اول کلیاتی در مورد دعا پرداخته است فصل دوم به کلیاتی در مورد رزق اشاره نموده است و در فصل سوم به تأثیر دعا و رزق و روزی در سه قسمت اشاره داشته است در قسمت اول تأثیر دعا بر نوع روزی قسمت دوم تأثیر دعا بر کیفیت روزی قسمت سوم تأثیر دعا در طلب و افزایش روزی اشاره نموده است.

دعا هم در نوع روزی هم بر کیفیت روزی و هم در بر طلب افزایش روزی اثری ویژه و خاصی دارد این تحقیق از منابع طبیعی و روایی استفاده کرده و روش گردآوری اطلاعات در آن بصورت کتابخانه ای بوده و روش پردازش اطلاعات به صورت توصیفی طبیعی نیز بوده است.

واژگان کلیدی: تاثیر، دعا، رزق

یکی از راههای ارتباط بندگان با خدا دعا و نیایش است. قلب و روح انسان از طریق دعا پیوند نزدیک با خدا پیدا می کند و همانند قطره ای که به اقیانوس بی پایان پیوندد، اتصال معنوی با آن مبدأ بزرگ قدرت می یابد. در واقع دعا یک نوع خود آگاهی، بیداری دل و اندیشه و پیوند باطنی با مبدأ همه نیکی و خوبی هاست.

دعا بزرگترین ابواب عبادت، پناه از آفات و استوارترین وسیله برای طلبیدن خیرات است. یکی از خیراتی که دعا در طلب و توسعه آن نقش بسزایی دارد رزق و روزی است. هرچند که مقدرات و مراتب زندگی و خصوصیات معیشت افراد انسان از جانب خداوند متعال از روز نخستین تعیین و مقدر شده است و قلب مومن باید از طریق توکل، به جهت روزی متوجه خداوند باشد، اما خداوند رحمان با توسعه رزق و روزی بر ما رحمت می آورد و این کار را - و البته هر کاری را - از طریق اسبابش به سرانجام می رساند.

در طلب و توسعه رزق و روزی اسباب زیادی دخیل است که دعا هم به نوبه خود می تواند یکی از آن اسباب باشد. دعا را می توان یک سبب روحانی و معنوی قلمداد کرد که هر کسی نمی تواند آن را به کار بندد و از آن استفاده نماید، زیرا دعا آدابی دارد و اجابت آن بسته شرایطی است که بدون آگاهی از آنها و بدون رعایت آنها دعا سودی نخواهد داشت. از آنجایی که جوانان امروز بر اسباب دنیوی بیشتر از اسباب معنوی تکیه و اعتماد دارند، این تحقیق صورت گرفت تا بار دیگر میان جوانان و این سبب معنوی ارتباط برقرار گردد و آنها از آثار شگفت انگیز دعا بر رزق و روزی آگاهی یابند.

در مورد دعا، فلسفه آن، آثار تربیتی و روانی آن و همچنین دلایل اجابت دعا و موانع اجابت آن و موارد دیگر، آثار فراوانی نگاشته شده است، همچنین در مورد روزی، راههای کسب آن، عوامل افزایش و کاهش آن و موارد دیگر، هم کتابهای مختلفی به رشته تحریر درآمده است.

اما در مورد تاثیر دعا بر رزق و روزی اثر مستقیمی نگاشته نشده است و در هر کدام از مواردی که ذکر گردید، تنها اشاره کوتاهی به آن شده و در مواردی هم اصلاً اشاره‌ای به آن نشده است. بنابراین این تحقیق بر آن است تا اثر دعا را بر رزق و روزی به طور مستقل و از زوایای مختلف مورد بررسی قرار داده و نتایج مفیدی را از آن به دست آورد. در این تحقیق روش گردآوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای بوده و روش پردازش اطلاعات در آن صورت توصیفی - تبیینی صورت گرفته و از منابع تفسیری و روایی استفاده شده است.

این تحقیق در سه فصل تنظیم گردید و در فصل اول به کلیاتی در مورد دعا پرداخت، در فصل دوم به کلیاتی در مورد رزق اشاره نمود و در فصل سوم به تأثیر دعا و رزق و روزی پرداخته و آن را در سه قسمت مورد بررسی قرار داد، در قسمت اول به تأثیر دعا در نوع روزی پرداخت در قسمت دوم به تأثیر دعا در کیفیت روزی اشاره کرد و در قسمت سوم به تأثیر دعا در طلب و گسترش روزی اشاره نمود.

فصل اول - کلیاتی درباره ی دعا.....	۷
۱. معنای دعا.....	۷
۲. اهمیت دعا.....	۷
۳. فلسفه دعا.....	۸
۴. آداب دعا کردن.....	۱۰
۵. زمان دعا.....	۱۱
۶. زمینه‌های اجابت دعا.....	۱۲
۷. موانع اجابت دعا.....	۱۳
۸. اموری که دعا بر آنها تعلق می گیرد.....	۱۴
۹. دلیل اجابت دعا.....	۱۵
فصل دوم - کلیاتی در مورد رزق.....	۱۷
۱. معنای رزق.....	۱۷
۲. انواع رزق.....	۱۷
۳. زمینه های برخورداری از رزق.....	۲۱
۴. عوامل افزایش رزق.....	۲۳
فصل سوم - تاثیر دعا در رزق و روزی.....	۲۵
۱. تأثیر دعا در نوع روزی.....	۲۶
الف) تاثیر دعا در رزق دنیوی.....	۲۶
ب) تاثیر دعا بر رزق برزخی.....	۳۲
ج) تاثیر دعا بر رزق اخروی.....	۳۳
نعمت های بهشتی.....	۳۴
الف) نعمت های جسمانی.....	۳۴
ب) مواهب روحانی.....	۳۸
سه) نجات از آتش جهنم.....	۴۱
۲. تاثیر دعا در کیفیت روزی.....	۴۲

شان نکنند.^۱ در این آیه به این نکته اشاره می گردد که دعا و خواستن تنها باید از خداوند متعال باشد و خواستن از غیر او جوابی و استجابی در بر ندارد.

در قرآن کریم می خوانیم: پروردگار خویش را به زاری بخوانید و نهان بخوانید.^۲ در این آیه اشاره می گردد که خداوند را در خلوت و تنهایی، به صورت تضرع بخوانیم. در تفسیر تضرع بیان شده: تضرع یعنی بالا بردن دو دست.^۳ در قرآن کریم آمده: برای خداوند نام های نیکوست (اسماء الحسنی) پس او را به آن نام ها بخوانید.^۴ پس هنگام دعا دست ها بالا برده شود و خداوند با نام های نیکش به زاری و خفا خوانده گردد که این به اجابت نزدیک تر است. با توجه به تاثیری که دعا در جلب و توسعه رزق و روزی دارد اما هستند کسانی که در طلب روزی هستند و برای توسعه روزی دعا می کنند ولی دعایشان مستجاب نمی شود و از غیر خدا سودی نمی برند. همچون موارد زیر:

۱- مردی که در خانه نشیند و از خدا روزی خواهد و به دنبالش نرود.^۵

۲- مردی که خدایش مال فراوان دهد، همه را خرج کند سپس رو به دعا آورد.^۶

امام صادق علیه السلام در مورد کسانی که از رزق خدا سودی نمی برند فرمود: شحیح کسی است که از رزق خدا سودی نمی برد. شحیح یعنی کسی که هم از مال خود دریغ می کند و هم از مال مردم، چندان که آرزو می کند هرچه مردم دارند به حلال یا حرام از آن او باشد. چنین کسی هرگز سیر نشود و از ترس خدا سود نبرد.^۷ و موارد دیگری که در این مختصر از ذکر آن خودداری می گردد.

^۱ رعد/ ۱۲

^۲ اعراف/ ۵۵

^۳ هاشم بن سلیمان بحرانی، برهان فی تفسیر القرآن ج ۴، ص ۳۲

^۴ اعراف/ ۱۸۰

^۵ حسن بن علی ابن شعبه حرانی، تحف العقول، ترجمه احمد جنتی، ص ۵۶۱

^۶ همان

^۷ حسن بن علی ابن شعبه حرانی، تحف العقول، ترجمه احمد جنتی، ص ۵۹۶

نتیجه گیری

هر انسانی برای به دست آوردن روزی خود از اسبابی که در این جهان قرار دارد، کمک می‌گیرد. یکی از این اسباب دعا کردن است. البته باید دقت کرد که این دعا کردن و خواستن فقط باید از خداوند متعال باشد زیرا تنها خداوند است که هرگاه خوانده شود، می‌شنود و اجابت می‌کند. هم آگاهی از دعای بندگان دارد و هم قدرت بر انجام خواسته های آنها و به همین دلیل خواندن او تقاضای از ذات مقدسش حق است. آیات و روایات زیادی دلالت بر این مطلب دارند که به آنها پرداخته شد. انسان و رعایت آداب دعا، زمان دعا و مکان دعا می‌تواند بهترین نوع روزی و باکیفیت ترین آن نوع را از خداوند متعال درخواست نماید.

برای افزایش روزی نیز دعا های فراوانی وارد شده که انسان با بیان آن ها می‌تواند روزی خود را افزایش دهد. با توجه به آیات و روایاتی که بیان گردید، دعا هم در نوع روزی، هم در کیفیت آن و هم در جلب و افزایش آن تاثیر بسزایی دارد. البته این به آن معنا نیست که انسان برای تحصیل روزی هیچ تلاشی نکند و تنها دست به دعا بردارد، بلکه دعا، سعی و تلاش انسان را در کسب روزی کامل می‌کند و او را به بهترین، کامل ترین و وافرترین نوع روزی می‌رساند. شایسته است که انسان هنگام دعا، دیگران را هم در دعای خود سهیم گرداند تا بیشتر مشمول رحمت خداوند قرار گیرد.

- قرآن کریم

۱- ابن بابویه، الأمالی، ترجمه کمره ای محمد باقر، کتابچی، چاپ ششم، تهران، ۱۳۷۶

۲- ابن بابویه، ثواب الاعمال و عقاب الاعمال، ترجمه بندریگی ابراهیم محدث، انتشارات اخلاق، چاپ سوم، قم،

۱۳۷۹

۳- ابن بابویه، ثواب الاعمال و عقاب الاعمال، ترجمه غفاری علی اکبر، کتابفروشی صدوق، چاپ اول، تهران، بی تا

۴- ابن بابویه، ثواب الاعمال و عقاب الاعمال، ترجمه مجاهدی محمدعلی، انتشارات سرور، چاپ اول، قم، ۱۳۸۱

۵- ابن بابویه، الخصال، ترجمه کمره ای محمد باقر، ج ۲، کتابچی، چاپ اول، تهران، ۱۳۷۷

۶- ابن بابویه، علل الشرایع، ترجمه ذهنی تهرانی محمدجواد، ج ۱ و ۲، انتشارات مومنین، چاپ اول، قم، ۱۳۸۰

۷- ابن بابویه، من لایحضره الفقیه، ترجمه غفاری علی اکبر و دوستان، ج ۲ و ۴، نشر صدوق، چاپ اول، تهران،

۱۳۶۷

۸- ابن حسین علی علیه السلام، صحیفه سجادیه، ترجمه آیتی عبدالمحمد، سروش، چاپ دوم، تهران، ۱۳۷۵

۹- ابن حسین علی علیه السلام، صحیفه سجادیه، ترجمه اصفهانی علی نقی، محقق افشاری زنجانی عبدالرحیم، فقیه، چاپ

دوم، تهران، ۱۳۷۶

۱۰- ابن شعبه حرانی حسن بن علی، تحف العقول، ترجمه اتابکی پرویز، ج ۱، نشر و پژوهش فرزاد روز، چاپ اول،

تهران ۱۳۷۶

- ۱۱- ابن شعبه حرانی حسن بن علی، تحف العقول، ترجمه جعفری بهراد، دارالکتب الاسلامیه، چاپ اول، تهران، ۱۳۸۱
- ۱۲- ابن شعبه حرانی حسن بن علی، تحف العقول، ترجمه جنتی احمد، موسسه امیر کبیر، چاپ اول، تهران، ۱۳۸۲
- ۱۳- ابن قولویه، کامل الزیارات، ترجمه ذهنی تهرانی محمدجواد، انتشارات پیام حق، چاپ اول، تهران، ۱۳۷۴
- ۱۴- ابن محمد جعفر، مصباح الشریعه ترجمه مصطفوی حسن انجمن اسلامی حکمت و فلسفه چاپ اول تهران ۱۳۶۰
- ۱۵- اصفهانی راغب، مفردات الفاظ قرآن، ترجمه خسروی حسینی غلامرضا، ج ۲، انتشارات مرتضوی، چاپ اول، تهران، ۱۳۶۳
- ۱۶- انوری حسن، فرهنگ بزرگ سخن، ج ۴، انتشارات سخن، چاپ پنجم، تهران، ۱۳۸۶
- ۱۷- بحرانی هاشم بن سلیمان، البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۴، بنیاد بعثت، چاپ اول، تهران، ۱۴۱۶ق
- ۱۸- شیخ طبرسی، مجمع البیان، ج ۴، منشورات دار احیاء التراث العربی، بیروت
- ۱۹- طباطبایی محمد حسین، تفسیر المیزان، ترجمه موسوی همدانی محمدباقر، ج ۲، چاپ ۲۸، انتشارات اسلامی، قم، ۱۳۷۸
- ۲۰- طباطبایی محمد حسین، تفسیر المیزان، ترجمه موسوی همدانی محمد باقر، ج ۳ و ۴ و ۶، دفتر انتشارات جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، چاپ پنجم، قم، ۱۳۷۴
- ۲۱- طبرسی علی بن حسن، مشکاة الانوار، ترجمه عطاری قوچانی عزیز الله، عطار، چاپ اول، تهران، ۱۳۷۴
- ۲۲- طبرسی حسن بن فضل، مکارم الاخلاق، ترجمه میرباقری ابراهیم، ج ۱، فراهانی، چاپ دوم، تهران، ۱۳۶۵

- ۲۳- طبرسی، فضل بن حسن، نثر الالی، ترجمه شیخی حمیدرضا، محقق زبری قائینی محمدحسن، بنیاد پژوهش های اسلامی، چاپ دوم، مشهد، ۱۳۸۴
- ۲۴- قرائتی محسن، تفسیر نور، ج ۱، مرکز فرهنگی درسهای از قرآن، چاپ یازدهم، تهران، ۱۳۸۳
- ۲۵- قمی مشهدی محمد بن محمد رضا، تفسیر کنز الرقائق و بحر الغرائب، ج ۳، سازمان چاپ و انتشارات وزارت ارشاد اسلامی، چاپ اول، تهران، ۱۳۶۸
- ۲۶- کلینی، بهشت کافی (روضة)، ترجمه آذیر حمیدرضا، انتشارات سروش، چاپ اول، قم، ۱۳۸۱
- ۲۷- کلینی، اصول کافی، ترجمه استاد ولی حسین، ج ۵، دار الثقلین، چاپ سوم، تهران، ۱۳۹۲
- ۲۸- کلینی، اصول کافی، ترجمه کمره ای محمد باقر، ج ۱، اسوه، چاپ سوم، قم، ۱۳۷۵
- ۲۹- کلینی، اصول کافی، ترجمه مصطفوی جواد، ج ۳ و ۴ و ۶، کتابفروشی علمیه اسلامی، چاپ اول، تهران، ۱۳۶۹
- ۳۰- کمره ای محمد باقر، گلستان آل محمد، (ترجمه روضه کافی)، ج ۱ و ۲، کتابفروشی اسلامی، چاپ اول، تهران، ۱۳۸۲
- ۳۱- مسعودی علی بن حسین، اثبات الوصیه، ترجمه نجفی محمدجواد، الاسلامیه، چاپ دوم، تهران، ۱۳۶۲
- ۳۲- مکارم شیرازی ناصر، تفسیر نمونه، ج ۱۵، دارالکتب الاسلامیه، چاپ بیست و هفتم، قم، ۱۳۸۷
- ۳۳- مکارم شیرازی ناصر، تفسیر نمونه، ج ۱ و ۵، دارالکتب الاسلامیه، چاپ اول، قم، ۱۳۷۴
- ۳۴- محمدی ری شهری محمد، میزان الحکمه، ج ۴، سازمان چاپ و نشر دارالحديث، چاپ یازدهم، قم، ۱۳۸۹
- ۳۵- نراقی ملا مهدی، جامع السعادت، ترجمه فیضی کریم، ج ۲، انتشارات قائم آل علی علیه السلام، چاپ پنجم، قم، ۱۳۹۴